

Av Britt-Kristin Aune
Nidaros Domkirkes
Restaureringsarbeider

Her har elever fra Singsaker skole
i Trondheim laget sine egne "glass-
malerier". *Maria med Jesusbarnet,*
Engler over krybben og Fisk

Katedralen som billedbok

Det første møtet med Nidarosdomen kan være overveldende for en 11-åring: Det tar tid å ta inn over seg selve rommet med de himmelstrebende søylene og buene

Og 11-åringen, tenker han over at en middelalderkatedral er som en stor billedbok i stein og glass?

I en tid hvor få kunne lese og skrive, ble budskapet om Kristus formidlet gjennom skulptur, glassmalerier og utsmykning på kirkens inventar.

Forstår dagens barn og unge dette billedspråket?

Gjennom en egen temaomvisning får skoleelever mulighet til å bli nærmere kjent med Nidarosdomens billedspråk og symbolikk.

"De fattiges Bibel"

Når klassen kommer, bruker vi litt tid på å la elevene få komme med sine egne inntrykk av kirkerommet. Videre sammenligner vi Nidarosdomen med deres egen kirke. Hva er likt? Og hva er forskjellig?

Etter hvert henleder vi oppmerksomheten på detaljer i utsmykningen. På en solskinnsdag er det gjerne glassmaleriene som først fanger interessen. I middelalderen ble glassmaleriene kalt "De fattiges Bibel", og selv om vi i dag ikke har bevarte middelaldervinduer, så følges samme tradisjon opp ved Gabriel Kiellands rekonstruerte glassmalerier fra 1908 - 1934. Hele nordsiden presenterer Det gamle testamentet, mens vi i sør finner Det nye testamentet med Jesu liv.

Kanskje tar guiden gruppen med bort til glassmaleriet med lignelsen om den barmhjertige samaritan. Fire billedfelt viser handlingen, som alltid leses nedenfra og opp. Her har elevene ingen problemer med å gjenfortelle lignelsen! Å lese en fortelling som tegneserie er noe dagens unge er fortrolige med.

Vi ser nærmere på hvordan glassmaleriene er satt sammen av fargede glassbiter til en mosaikk, og hvordan detaljene er malt på.

Så får eleven gå på leting etter andre motiver. Finner de skapelsen? Noas ark eller Jesu fødsel?

De stålende fargene fra vinduene lyser opp kirkerommet og fargelegger søyler og inventar. Er man derimot så uheldig å komme en gråværsdag, er glassmaleriene sluknet og nesten umulig å lese....

Bibelhistorie hugget i stein

Ute på vestfronten kan elevene fortsette sin vandring i bibelhistorien. Her gir 75 skulpturer en sammenfatning av den kristne tro og lære.

Hovedmotivet er midtaksen med framstillinger av Kristus. I skulpturnisjene ser vi bl.a. syndefallet, konger

og profeter, bebudelsen og de tolv apostlene. De norske helgenene St.Olav, St. Hallvard, Sta Sunniva og St. Øystein er også representert, sammen med europeiske helgener som Frans av Assisi og St. Denis.

Bare fem av de originale skulpturene fra middelalderen er i dag bevart. Disse er utstilt i Katedralmuseet i Erkebispegården.

Å få en helhetlig forståelse av vestfrontens billedprogram er for mye forlangt ved et slikt besøk. Men, elevene lærer hvordan de kan kjenne igjen noen av skulpturene ved å se på attributtene - den gjenstanden hver skulptur er utstyrt med. Mange vil for eksempel gjenkjenne Peter med nøklene til himmelens port, kong David med harpen og Moses med lovtavlene, hvis de blir hjulpet litt på vei.

Apostelen Johannes og St. Denis

er to av de bevarte skulpturene fra middelalderen (1270 - 1300) Originalene er utstilt i Katedralmuseet i Erkebispegården.

St. Denis er Frankrikes skytshelgen og var den første biskop i Paris. Han ble halshugget på Montmartre (Martyrfjellet) i Paris i år 258. Historien forteller at han etterpå tok opp hodet sitt og gikk til en liten landsby nord for Paris. Der segnet han om og ble gravlagt. På dette stedet står klosterkirken St.Denis, som også var de franske kongenes gravkirke.

Et internasjonalt nettverk

Johannes og St. Denis er eksempler på det internasjonale miljøet ved katedralen og Erkebispegården. De bevarte vestfrontskulpturene er inspirert av fransk katedralskulptur. Kanskje er de hugget av en fransk steinhugger ute på vandring? Eller en nordmann som har fått opplæring i Frankrike.

I sin helhet er imidlertid Nidarosdomen bygd under påvirkning fra de engelske katedralene, særlig katedralen i Lincoln.

I det anglo-normanniske tverrskipet finner vi flere steinhuggermerker av "Korsmesteren". Et lignende merke er funnet i katedralen i Lincoln. Steinhuggermerkene var steinhuggernes personlige signatur. På Nidarosdomens vegger er det ca 5000 merker, hvorav mer enn 220 er forskjellige. Noen av disse finnes også på andre katedraler og viser hvordan steinhuggerne vandret fra katedral til katedral.

Impulsene utenfra kommer til uttrykk på flere plan: I tillegg til det internasjonale miljøet ved bygghytten, har strømmen av pilegrimer til St. Olavs skrin på høyalteret i kirken, satt sitt preg på byen.

Og gjennom romerkirkens organisasjon var erkebispesetet en naturlig del av et internasjonalt nettverk: Erkebiskopen i Nidaros var direkte underlagt paven i Roma, og selv var han overhode for en kirkeprovins som på det meste omfattet Island, Færøyene, Orknøyene, Isle of Man og Grønland.

Nidarosdomen er med andre ord et synlig uttrykk for kontakten mellom Nidaros og Europa i middelalderen. Her møtte og møter tilreisende før og nå et billedspråk som de kjenner igjen fra sin egen kultur.

Og dagens skoleelever?

Apostelen Johannes. En av de bevarte skulpturene fra middelalderen. Originalene er utstilt i Katedralmuseet i **Erkebispegården**.

Forstår de dette språket?

De tilhører en generasjon som er har god trening i å lese bilder. Derfor skjønner de raskt prinsippene for framstillingene. Samtidig representerer katedralens utsmykning en motivverden og en felles referanseramme som er i ferd med å bli mer og mer fremmed for mange. Gjennom et besøk i Nidarosdomen vil elevene få noen nøkler til å lese middelalderens, og restaureringsperiodens, visuelle framstillinger av budskapet i den boken vår kultur bygger på.

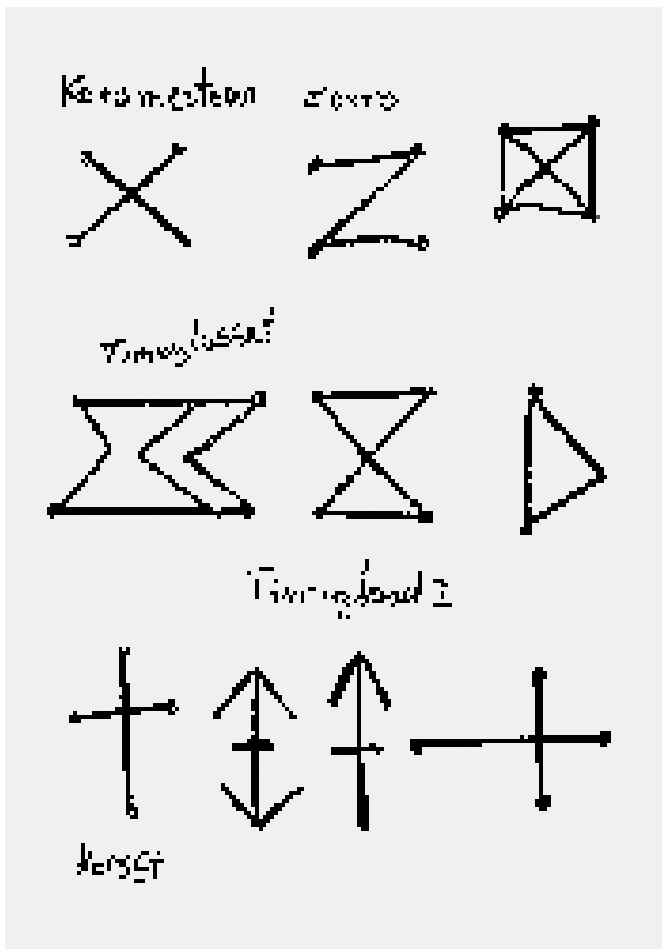
Dette tilbudet startet som et ledd i et samarbeidsprosjekt innen Formidlerforum, en nettverksgruppe bestående av Ringve Museum, Trøndelag Folkemuseum - Sverresborg, NTNU-Vitenskapsmuseet, Vitensenteret, Pilotgalleriet (Trondheim Kunstmuseum) og Nidarosdomen/ Erkebispegården.

Hver institusjon skulle belyse begrepet "Kommunikasjon" ut fra sin egenart, og målgruppen var elever fra 5. - 7. klasse. Skoleåret 2001/2002 ble prosjektet støttet med midler fra Trondheim Kommune og Norges Forskningsråd. Midlene gikk i hovedsak til å dekke elevenes billettutgifter. På denne måten ble "Kommunikasjon" i startfasen et gratis tilbud for skolene.

Britt-Kristin Aune
Nidaros Domkirkes Restaureringsarbeider

Fotografier:
Copyright: Nidaros Domkirkes Restaureringsarbeider

Steinhuggermerker, tegnet av elev ved Singsaker skole

St. Denis. En av de bevarte skulpturene fra middelalderen (1270 - 1300). Originalene er utstilt i Katedralmuseet i [Erkebispegården](#).

